

OLIV TA'LIMDA QOIDALI O'YINLARDAN TA'LIM VOSITASI SIFATIDA FOYDALANISH.

Normatova Barno Qodirjon qizi,

Namangan davlat chet tillari instituti, Nemis va fransuz tillari kafedrası stajyor
o'qituvchisi, +998 88 252-21-90 barnobelle@gmail.com

Tursunmuratova Dilnoza Turamuratovna

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti, Fransuz filologiyasi
kafedrası katta o'qituvchisi

Akhmedova Gulnoza Khayotovna

Buxoro Davlat universiteti Fransuz filologiyasi kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada oliy ta'limda qoidali o'yinlarning ta'lim vositasi sifatida foydalanilishi, ularning potentsial roli, ularning rivojlanishi va ta'lim maqsadlari sifatida foydalanilishi, afzalliklari va kamchiliklari haqida fikr yuritilgan va qoidali o'yinlarning ta'lim vositasi sifatida samaradorligining tahlili keltirilgan.

Kalit so'zlar: qoidali o'yinlar, ta'lim vositasi, potentsial roli, ta'lim maqsadlari, interfaol ta'lim, texnologiyalar evolyutsiyasi.

Oliy ta'limda qoidali o'yinlarning potentsial roli. Oliy ta'limda qoidali o'yinlarning potentsial roli juda katta va uni bir necha tomondan ko'rib chiqish mumkin:

1. Talabalarning faolligi: Qoidali o'yinlar talabalarni yanada dinamik va interaktiv tarzda jalb qilish usulini taklif qiladi. O'yin elementlarini o'quv faoliyatiga integratsiyalash orqali o'qituvchilar o'quvchilar e'tiborini jalb qilishi va ularni o'z ta'limida faol ishtirok etishga undashi mumkin.
2. Ko'nikmalarni rivojlantirish: Qoidali o'yinlar muammolarni hal qilish, qaror qabul qilish, tanqidiy fikrlash va hamkorlik kabi keng ko'lamli ko'nikmalarni mustahkamlash uchun mo'ljallangan bo'lishi mumkin. Qiyinchiliklar va real stsenariylarni taqdim etish orqali qoidali o'yinlar talabalarga ushbu ko'nikmalarni immersiv tarzda mashq qilish imkonini beradi.
3. Tajribali o'rganish: Qoidali o'yinlar o'quvchilarga real vaziyatlarni taqlid qilish va qaror qabul qilish va o'z harakatlarining oqibatlarini kuzatish imkonini berish orqali tajriba orqali o'rganish imkoniyatini beradi. Ushbu yondashuv

tushunchalarni chuqurroq tushunishga va bilimlarni yaxshiroq saqlashga yordam beradi.

4. Ta'limni shaxsiylashtirish: Qoidali o'yinlar o'quvchilarning shaxsiy ehtiyojlari va afzalliklariga moslashtirilishi mumkin, bu esa yanada moslashtirilgan o'rganish tajribasini ta'minlaydi. O'yinlar qiyinchilik darajasini sozlashi, tezkor fikr-mulohazalarni taqdim etishi va har bir talabning faoliyati va qiziqishlari asosida turli o'quv yo'nalishlarini taklif qilishi mumkin.

5. Shakllantiruvchi baholash: Qoidali o'yinlar o'qituvchilarga o'yin davomida o'quvchilarning taraqqiyotini kuzatish va baholash imkonini berib, shakllantiruvchi baholash vositasi bo'lib xizmat qilishi mumkin. Bu yondashuv o'quvchilarning ko'nikmalarini yanada uzluksiz va to'g'ri baholash imkonini beradi, bu esa o'qitishni yaxshiroq xabardor qilishga yordam beradi. qo'shimcha yordam talab qiladi.

Qoidali o'yinlarning rivojlanishi va ulardan ta'lim maqsadlarida foydalanish.

So'nggi yillarda qoidali o'yinlarning rivojlanishi va ulardan ta'limda foydalanish sezilarli darajada rivojlanib, o'qitish va o'rganish sohasida yangi istiqbollarni taklif qilmoqda. Bu yerda e'tiborga olish kerak bo'lgan ba'zi asosiy fikrlar mavjud:

1. Texnologiyalar evolyutsiyasi: Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi bilan qoidali o'yinlar endi murakkab grafikalar, ilg'or interaktivlik va onlayn xususiyatlardan foydalanadi. Bu o'quvchilar uchun immersiv va qiziqarli o'rganish tajribasini yaratishga yordam beradi.

2. Ta'lim ehtiyojlariga moslashish: Qoidali o'yin ishlab chiquvchilari aniq ta'lim maqsadlariga javob beradigan o'yinlarni loyihalash uchun ta'lim bo'yicha mutaxassislar bilan tobora ko'proq hamkorlik qilmoqdalar. Bu fan va matematikadan tarix, tillar va ijtimoiy ko'nikmalarga qadar turli mavzular va ko'nikmalarni qamrab oladigan qoidali o'yinlarga olib keladi.

3. Ta'limni shaxsiylashtirish: Qoidali o'yinlar ko'pincha o'quvchilarga o'z sur'atlarida va o'z ehtiyojlariga ko'ra rivojlanishiga imkon beruvchi shaxsiylashtirish mexanizmlarini taklif qiladi. O'yinlar qiyinchilik darajasini avtomatik ravishda sozlashi, individual fikr-mulohazalarni taqdim etishi va har bir foydalanuvchi uchun moslashtirilgan o'rganish yo'nalishlarini taklif qilishi mumkin.

4. Maktab dasturlariga integratsiya: tobora ko'proq maktab va ta'lim muassasalari qoidali o'yinlarni maktab dasturlariga kiritmoqda. Sinf mashg'ulotlari, uy vazifalari yoki qo'shimcha o'quv resurslari shaklida bo'ladimi, qoidali o'yinlar o'qituvchilarning ta'lim arsenalining muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda.

5. Samaradorlikni o'rganish: Tadqiqotchilar qoidali o'yinlarning samaradorligini o'rganish vositalari sifatida ko'rib chiqishadi. Qoidali o'yinlarning o'quvchilar motivatsiyasiga, bilimlarni egallashiga, kognitiv, ijtimoiy va emotsional ko'nikmalariga ta'sirini baholash bo'yicha tadqiqotlar olib borilmoqda.

Oliy ta'limdagi qoidali o'yinlarning bir qator afzalliklari va kamchiliklari bor, ularni ta'lim dasturlariga integratsiyalashganda hisobga olish kerak. Quyida ulardan bir nechta misollar keltirib o'taman:

1. Oliy ta'limdagi qoidali o'yinlarning afzalliklari:

- Ishtirok etishning kuchayishi: Qoidali o'yinlar o'quvchilar e'tiborini tortadi va ularni o'rganishda faol ishtirok etishga undaydi, bu bilimlarni yaxshiroq tushunish va saqlashga yordam beradi.

- Interfaol ta'lim: Qoidali o'yinlar interaktiv ta'lim tajribasini ta'minlaydi, bunda talabalar simulyatsiya qilingan virtual muhitda muammolarni o'rganishlari, tajribalari va echishlari mumkin, bu esa ularning o'rgatilayotgan tushunchalar haqidagi tushunchalarini mustahkamlashi mumkin.

- Ta'limni shaxsiylashtirish: Qoidali o'yinlar o'quvchilarning individual ehtiyojlari va mahorat darajalariga moslashtirilishi mumkin, bu esa yanada moslashtirilgan va samarali o'rganish tajribasini ta'minlaydi.

- Haqiqiy hayotiy vaziyatlarni simulyatsiya qilish: Qoidali o'yinlar talabalarga o'zlarining bilim va ko'nikmalarini haqiqiy dunyoda duch keladigan kontekstlarga o'xshash sharoitlarda qo'llash imkonini beradi va ularni kelajakdagi martaba uchun samarali tayyorlaydi.

- Transversal ko'nikmalarni mustahkamlash: qoidali o'yinlar professional dunyoda muvaffaqiyatga erishish uchun muhim bo'lgan muammolarni hal qilish, hamkorlik qilish, qaror qabul qilish va tanqidiy fikrlash kabi ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

2. Oliy ta'limdagi qoidali o'yinlarning kamchiliklari:

- Potensial chalg'itish: Qoidali o'yinlar qiziqarli bo'lishi mumkin bo'lsa-da, agar o'quvchilar o'yinning ta'lim maqsadlariga e'tibor qarata olmasalar, ular chalg'itishi mumkin.

- Rivojlanish narxi: Yuqori sifatli qoidali o'yinlarni yaratish vaqt va resurslar nuqtai nazaridan qimmat bo'lishi mumkin, bu esa cheklangan byudjetga ega bo'lgan oliy o'quv yurtlari uchun to'siq bo'lishi mumkin.

- Mavjudlik va tenglik: Barcha talabalar qoidali o'yinlarni o'ynash uchun zarur bo'lgan texnologiyalardan teng foydalana olmasligi mumkin, bu esa o'rganish va ishtirok etishda nomutanosiblikni keltirib chiqarishi mumkin.
- Samaradorlikni baholash: Qoidali o'yinlarning o'quvchilarning bilim olishiga ta'sirini aniq o'lchash va ular mo'ljallangan ta'lim maqsadlariga qay darajada erishganligini aniqlash qiyin bo'lishi mumkin.
- Kognitiv yuklanish: Ba'zi qoidali o'yinlar murakkab bo'lishi mumkin va o'quvchilardan kognitiv harakatlarni talab qiladi, bu esa kognitiv ortiqcha yuk va aqliy charchoqqa olib kelishi mumkin.

Qoidali o'yinlarning ta'lim vositasi sifatida samaradorligini tahlil qiling.

Qoidali o'yinlarning ta'lim vositasi sifatida samaradorligini bir necha mezon va tahlil usullari orqali baholash mumkin. Mana ularning samaradorligining ba'zi asosiy jihatlari tahlili:

- O'quvchilarning faolligi: Qoidali o'yinlar o'quvchilar e'tiborini o'ziga jalb qilish va o'quv jarayoni davomida ularning faolligini saqlab qolish qobiliyatini ko'rsatdi. Ularning qiziqarli va interaktiv tabiati o'quvchilarning faol va ixtiyoriy ishtirokini rag'batlantiradi, bu esa o'quv faoliyatiga yaxshi motivatsiya va ishtirok etishga olib kelishi mumkin.
- Bilim va ko'nikmalarni egallash: Bir qancha tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, qoidali o'yinlar o'quvchilarda bilimni saqlab qolish va muayyan ko'nikmalarni rivojlantirish imkonini beradi. Kontseptsiyalarni interaktiv va kontekstli tarzda taqdim etish orqali qoidali o'yinlar ko'pincha o'rgatilgan bilimlarni chuqurroq tushunish va amaliy qo'llashni osonlashtiradi.
- Faol o'rganish: Qoidali o'yinlar o'quvchilarni virtual muhitda qaror qabul qilishga, muammolarni hal qilishga va yangi tushunchalarni o'rganishga undash orqali faol o'rganishga yordam beradi. O'quvchiga yo'naltirilgan ushbu yondashuv kognitiv faollikni oshiradi va passiv o'qitish usullariga nisbatan ma'lumotni yaxshiroq saqlashga olib kelishi mumkin.
- Ichki motivatsiya: Qoidali o'yinlar ko'pincha qiyinchilikning progressiv darajalari, tezkor fikr-mulohazalar va erishish uchun aniq maqsadlar kabi ichki motivatsion qiyinchiliklar va mukofotlarni taqdim etish uchun mo'ljallangan. Ushbu o'yin tuzilmasi o'quvchilarning ichki motivatsiyasini oshirishi, ularni o'rganishdagi sa'y-harakatlarida qat'iyatli bo'lishga ilhomlantirishi mumkin.

- **Ko'nikmalarni uzatish:** Qoidali o'yinlar samaradorligining muhim mezoni ularning o'yinda olingan ko'nikmalarni real vaziyatlarga o'tkazishga yordam berish qobiliyatidir. Haqiqiy muhit yoki stsenariylarni taqlid qiluvchi qoidali o'yinlar talabalarga bilim va ko'nikmalarini kasbiy yoki akademik hayotlarida samarali qo'llash imkonini beradi.
- **O'rganishni baholash:** Qoidali o'yinlar o'z ichiga o'rganishni baholash mexanizmlarini ham o'z ichiga olishi mumkin, masalan, so'rovnomalar, o'rnatilgan viktorinalar yoki ish faoliyatini baholash, bu o'qituvchilarga o'quvchilar taraqqiyotini kuzatish va yaxshilash kerak bo'lgan sohalarni aniqlash imkonini beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, qoidali o'yinlar oliy o'quv yurtlarida talabalarni faolroq jalb etish, malakalarini mustahkamlash va tushunchalarni chuqurroq anglashlariga ko'maklashish orqali ularning o'quv tajribasini yaxshilash imkoniyatiga ega. O'quv dasturlariga qoidali o'yinlarni strategik integratsiyalashgan holda, oliy o'quv yurtlari talabalarni kasbiy va shaxsiy hayotlarida muvaffaqiyatga tayyorlaydigan qiziqarli va samarali o'quv muhitini yaratishi mumkin.

Bundan tashqari, qoidali o'yinlarni rivojlantirish va ulardan ta'lim maqsadlarida foydalanish jadal sur'atlar bilan rivojlanmoqda, bu o'quvchilarning faolligini oshirish, o'rganishni shaxsiylashtirish va muhim ko'nikmalarni egallashga yordam berish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. O'ylangan dizayn va ta'lim dasturlariga mos integratsiya bilan qoidali o'yinlar talabalarning o'rganish va rivojlanish usullarini o'zgartirishi mumkin.

Shuningdek, qoidali o'yinlar oliy ta'lim uchun juda ko'p foyda keltirsa-da, potentsial kamchiliklarni hisobga olish va talabalarning faolligini, ta'lim maqsadlari va amaliy cheklovlarni muvozanatlash muhimdir. O'ylangan integratsiya va doimiy baholash oliy ta'limdagi qoidali o'yinlarning afzalliklarini maksimal darajada oshirish uchun muhim ahamiyatga ega.

Qoidali o'yinlarning ta'lim vositasi sifatida samaradorligi umuman e'tirof etilgan bo'lsa-da, ularning turli xil ta'lim sharoitlarida o'ziga xos ta'sirini baholash uchun empirik tadqiqotlar o'tkazish muhimdir. O'ylangan dizayn, ta'lim dasturlariga oqilona integratsiya va doimiy baholash o'rganish vositasi sifatida qoidali o'yinlarning afzalliklarini maksimal darajada oshirish uchun muhimdir.

1. Turamuratovna, Tursunmuratova Dilnoza. "GEKTOR MALONING "SANS FAMILLE" ASARIDAGI BOSH QAHRAMONLAR KLASSIFIKATSIYASI." PEDAGOGS 48.1 (2023): 67-72.
2. Rustamova F. TERMIN VA ZODIAK TERMINI TUSHUNCHALARINING TA'RIFI. Евразийский журнал академических исследований. 2023 Apr 29;3(4 Part 4):258-61.

